

İBRAHİM HATEMİ

TAHİL VE KARACİĞER

Günümüzde karaciğer hastalığının en önemli sebeplerinden ikisi alkol ilişkili karaciğer hastalığı ve metabolik disfonksiyonla ilişkili steatotik karaciğer hastalığıdır. Hatta viral hepatitlerin tedavisi konusunda elde edilen başarılar ve diğer kronik karaciğer hastalıklarının sık görülmemesi nedeniyle, önümüzdeki yıllarda karaciğer hastalığı açısından uğraşmamız gereken ana konuların bunlar olduğunu söylemek abartılı olmaz. Her iki hastalığın da tahıl üretimiyle olan bağlantısı şaşırtıcıdır. Yaklaşık 15 bin yıl önce başlayan tahıl üretimi insanların beslenme ve yaşam tarzını tamamen ve kalıcı biçimde değiştirmiş, insanları tahıl ürettikleri toprağa bağlı yaşamaya mecbur kılmıştır. Tahıl ağırlıklı beslenme ve karaciğer sağlığı üzerine hepimizin düşünmüşlüğü vardır. Bence asıl ilginç olan tahıl üretiminin yiyecek sağlaması dışında alkollü içeceklerin keşfedilmesine de neden olmuş olmasıdır. Bilindiği üzere arpa, buğday gibi tahıllar çimlendirildiklerinde içlerindeki nişastanın maltoza dönüşmesi tadlarını şekerli yapar. Tahılların sıcak su içinde şişmesini sağlayarak çorba ya da lapa halinde tüketen ilk çiftçilerin, çimlendirilmiş ve tekrar kurutulmuş tanelerin tatlı olduğunu keşfetmeleri ve bunları yiyecek maddesi olarak kullanmaya başlamaları uzun sürmemiş olsa gerekir. Tahıl çorbasının mayalanarak alkollü hale gelmesi ise, muhtemelen unutkanlık sonucu meydana gelen bir tesadüf sonucudur. Çimlenmiş tahıl tanelerini içeren bir sıvı, havadaki mayaların bu sıvı içine düşmesi ve sıvı içindeki şekeri mayalama sonucu alkole dönüştürmesi ilk biranın oluşmasına neden olmuş olmalıdır. Aslında köpürmüş, bulanık bir tahıl çorbası, insanda pek de içme iştahı uyandırmayacaktır diye düşünülebilir, ama bir şekilde bu sıvının sarhoşluk olarak adlandırdığımız bir tür bilinç değişikliği yarattığı ve içilebildiği keşfedildi. Kısacası günümüze kadar ulaşan alkollü içeceklerin atası olan bira, köpürmüş bir tahıl çorbasından doğdu. Doğduğu yer tahıl üretiminin ilk başladığı yer yani Mezopotamya'dır. Buradan Mısır uygarlığına iletilmiştir. O zamanlarda bu alkollü, bulanık, parçacıklı tahıl çorbasının, alt ucu kapalı, üzerinde ince kesiklerin olduğu kamışlarla içilmesi gerekiyordu. Bu garip sıvının aynı kaptan, birden çok kişi tarafından, aynı anda içilmesi paylaşma ve güven hissini yarattığı düşünülüyor. Alkol denen bu sıvının karaciğere zararlı olduğunu artık biliyoruz. Metabolik disfonksiyonla ilişkili steatotik karaciğer hastalığının beslenme ve yaşam tarzımızla, dolayısıyla tahıl üretimiyle ilişkili olduğunu, alkollü içeceklerin keşfedilmesinde de tahıl üretiminin etkili olduğunu söyleyebiliriz. Karaciğer sağlığımızı tehdit eden bu iki durumun da binlerce yıl önce yerleşik düzene geçip, tahıl üretmeye başlamamız ile ilişkili olması ilginçtir. Hepinize sağlıklı günler dilerim.

GEÇMİŞİ HATIRLAMAK

Dünyaca tanınan bazı kişi ve olayların yaşadığımız ülkeyle olan bağlantısını hatırlamıyor olmamız tuhaf ama gerçek. Örneğin "geldim gördüm yendim" cümlesini kim söyledi diye sorulsa hepimiz Julius Caesar diye yanıt verirken nerede söylendi diye sorulsa neredeyse hiçbirimiz Anadolu'da diye yanıt vermeyiz. Oysa olay Anadolu'da geçmiştir. Günümüzden 2068 yıl önce (Milattan önce 47 yılında) Mısır'dan yola çıkan Caesar doğu Akdeniz kıyılarından Klikeya'ya ulaşmış buradan da Zela'ya gitmiştir. Zela günümüzde Zile (Tokat, Zile) olarak anılmaktadır. Caesar o sırada Roma imparatorluğuna kök söktüren Bosporos kralı ile savaşmak için bu kadar uzun bir yol gitmişti. Pharnakes isimli Bosporos kralını yenmiş ve o zamanın şartlarında yaptığı çok hızlı ve başarılı hareketini meşhur "veni, vidi, vici." sözleriyle ifade etmiştir. Sözü geçen Bosporos krallığının tahmin edileceği üzere İstanbul boğazı ile ilgisi yoktur. Bu krallık Kırım bölgesindeydi. Kırım'daki Kerç boğazı Karadeniz ile Azak denizini birleştiren boğazın çevresinde kurulduğu için bu ad ile anılmaktaydı. Üzerinde bulunduğumuz topraklarda daha önce yaşanan büyük savaşlardan biri de Büyük İskender ile Persler arasında meydana gelmiş olup, savaş alanı Granikos çayı çevresidir. Günümüzde bu çay Biga çayı olarak anılmaktadır, bu savaş çok daha uzun zaman önce yaşandığından (MÖ 334) artık savaş alanının nerede olduğunu tahmin etmek bile güçtür. Yine İskenderin Pers imparatorluğuna son darbeyi indirdiği yer ise İskenderun'daki İssos ovasıdır. Adını çok iyi bildiğimiz ama ülkemiz ile ilişkisini genellikle hatırlamadığımız diğer bir tarihi kişilik Karun'dur. Lidya kralı olan Kroisos'un zenginliği günümüze kadar ulaşmış olan "Karun kadar zengin" deyimini ifade edilmişti. Kroisos'un Perslere yenilerek esir olması MÖ 545 civarına rastlar, bu savaş sonrası Lidya Krallığının başkenti olan ve dünyada ilk paranın basıldığı Sardeis kenti (Salihli Sart kasabası yakınlarında) Perslerin eline geçmiştir, yukarıda adı geçen İskender tarafından alınincaya kadar... Bence bu topraklarda yaşananları hatırlamak, ülkemizi maden ya da fosil yakıt bulmaya çabalamaktan çok daha fazla zenginleştirebilir.

Hepinize sağlıklı ve mutlu günler dilerim.

(Kaynak olarak Kemalettin Köroğlu'nun Eski Anadolu Tarihi ve Oğuz Tekin'in Hellen ve Roma Tarihi kitaplarından yararlanıldı)

Gülelim
Eğlenelim

Fellowlukta Ne Umdum Ne Buldum

1

Orta büyüklükteki bir sahil şehrinde gastroenteroloji yan dal sürecimi tamamladım. Bulduğumuz şehirde iki üniversiteden biriydik, diğeri henüz olgunlaşma aşamasındaydı. Dolayısıyla hasta yükünün çoğunluğu bizdeydi. Dahiliye asistanlığımdan bu yana gastroenteroloji isteyen birisiydim bu nedenle kafamda az çok neler yapmayı istediğim belirlenmişti. Hepatoloji ağırlıklı çalışmalar yapmayı planlıyordum. Akademik işlerle uğraşmayı seven birisi olarak en önceliğim akademik çalışmalar da yapabileceğim bir merkez olmasıydı. Akademik işlerde mentörün önemi yadsınamaz bir gerçek. İyi bir mentör, akademik geçmiş ve şu anki faaliyetleri güçlü bir mentör, çalışkan ve bu işlere meraklı bir fellowu akademik anlamda çok iyi yerlere getirebilirdi. Yine Türk Gastroenteroloji Derneği'nin biz dahiliye asistanıyken devam eden ABD, Kore ve Hollanda bursları, özellikle uzun soluklu bilimsel faaliyete fırsat tanıyabilen Tulane Üniversitesi Bursu benim gastroenteroloji seçmemi perçinleyen imkanların başında geliyordu. Elbette işimizin ayrılmaz bir parçası olan ve benim de özellikle hepatobiliyer kısmıyla yakından ilgilendiğim endoskopi eğitiminin iyi olması bir diğer önemli beklentimdi.

Hasta çeşitliliği, ağır vaka, nadir karaciğer hastalıkları ve tedaviye dirençli vakalar açısından doyurucu bir merkezdek, bu manada iyi fellow yetiştirdiğini söyleyebilirim. Fakat pandemi döneminin de etkisi olmasıyla özellikle öğretim üyesi hocalarımızın eğitimde birebir rol almaktan biraz kaçınması fellowluk sürecimizi olumsuz etkiledi. Fellowlara daha çok merkezin iş yükünü eriten çalışma arkadaşları olarak bakılması, süreçte bazen kendi kendimize öğrenmeye bırakılmamız olumsuz yanlarındandı. Bunda pandemi döneminin etkisi önemliydi, o süreçten sonra eğitim manasında, özellikle endoskopi eğitiminde düzelmeler olmuştu. Yine de bu üç yılın sonunda özellikle rutin endoskopik işlemler ve ERCP ve EUS noktasında hocalarımızın katkısı inanılmazdı.

Üniversite hastanesinde eğitim araştırma hastanesindeki abi-abla atmosferinden uzak bir çalışma ortamı olduğunu da söylemeliyim. Daha ciddi, daha hiyerarşik bir düzen var ki bu benim için olumsuz bir yöndü. Akademik destek manasında zaman zaman yönlendirmeler yapılsa da ciddi manada mentörlük desteği diyebileceğim bir süreç maalesef yaşamadım, çoğunlukla kendi başımıza bilimsel bir şeyler üretmeye çalıştık, bu da umduğumu bulamadığım yanlarındandı. Yine pandemi nedeniyle TGD'nin yurtdışı burslarının kapatılması da hayal kırıklığına uğratmıştı.

Genel olarak umduklarımın yarısını bulduğum bir fellowluk süreci geçirdim diyebilirim. Elbette bilimsel faaliyetlere ayrılacak zaman ve maddi imkanların kısıtlı olması, hizmet odaklı çalışmamız ülkemizin genel sorunları arasında, umarız gelecekte çok daha iyi koşullarda çalışır ve daha etkili işler üretmeye fırsat buluruz.

Saygılarımla.

2

Fellowlukta Ne Umdum Ne Buldum

Tıp fakültesini bitirmeden önce karar vermiştim gastroenterolog olmak istediğime. İç hastalıkları eğitim sürecimde kararımın daha da emin olmuşum. Yaklaşık 2 yıldır, tek tercih yaparak yerleştiğim gastroenteroloji kliniğinde yandal asistanıyım. Ne umduğumu ve ne bulduğumu anlatmaya çalışacağım.

Tıp fakültesi ve iç hastalıkları eğitimlerimi Türkiye'nin en önemli tıp fakültelerinde tamamladım. Her ikisi de oldukça kuralcı ve düzenli yapıda iki ayrı fakülte idi. Gastroenteroloji eğitimimi ise şehir hastanelerinden birinde yapmaktayım. Burayı tercih etmekteki asıl motivasyonum ileri endoskopik işlemlerin daha fazla sayıda yapılacağını düşünmem idi. Beklediğim gibi eğitim aldığım klinikte fazla sayıda ileri endoskopik işlem yapılmakta. Bu işlemlerde tam olarak arzuladığım kadar olmasa da bulunma şansı bulabilmekteyim, bu açıdan başlangıçtaki planımın yanlış olduğunu düşünmüyorum. Ancak maalesef bu şansı kendim yaratmak zorunda kalmaktayım ve bu çoğunlukla oldukça zorlayıcı olmakta, çünkü gün içerisinde çalıştığımız birimlerde, sağlık hizmetinin planlanan hızda sürdürülmesini sağlamak zaten başlı başına oldukça zor iken bir de bunun için zaman yaratmak bazen imkansız olabilmekte. Daha yorucu olan ise çoğunlukla bu çabaya rağmen zaman bulamamak oluyor. Ancak özveri ile çalışan hocalarım ve çalışma arkadaşlarım sayesinde, yapmayı planladığımız işlemleri birbimizin iş yükünü paylaşarak ya da mesai saatlerini esneterek imkanlar dahilinde gerçekleştirmekteyiz.

Klinikte çalışmaya başladığımda en çok zorlandığım konu hasta sirkülasyonu hızına yetişmekti. Üniversiteden alışkın olduğum şekilde hasta hazırlayarak yetişemeyeceğimi ilk günden anlamıştım ancak yeni düzene ayak uydurmak kolay değildi. Açıkçası halen zorlanmaktayım. Ancak meslek hayatımın kalanını düşündüğümde bunun daha gerçekçi ve faydalı bir pratik olduğunu düşünüyorum.

Bulduğum üniversiteler ile kıyasladığımda en önemli farklardan birinin de kliniğimizdeki asistan-hoca ilişkisi olduğunu düşünüyorum. Kliniğimizde bu ilişkinin çok daha yakın olduğunu tecrübe etmekteyim. Hekimlik sanatının, özellikle bölümümüz gibi girişimsel yönü bu denli baskın olan alanlarda, usta-çırak ilişkisine dayandığını düşünüyorum. Bahsettiğim yakınlığın eğitim süreçlerini kolaylaştırdığını, yeri geldiğinde cesaretlendirdiğini düşünmekteyim.

Şehir hastanelerindeki geniş imkanlar ve her branştan güçlü bir hekim kadrosunun bulunması, karmaşık ve multidisipliner değerlendirme gerektiren hastalarla sıkça karşılaşmamıza olanak tanıyor. Örneğin hastanemizde önemli sayıda karaciğer nakli yapılması, nakil öncesi süreçlerin, perioperatif dönemin ve sonrasında hastaların takip ve tedavi süreçlerinin yönetiminde değerli bir katkı sağlıyor. Ayrıca çok sayıda farklı cerrahi prosedürün uygulanması, bu hastaların tedavi, takip ve invaziv girişim süreçlerinin eğitime önemli katkılar sunduğu durumlara zemin hazırlıyor. Diğer bölümlerle düzenli yapılan konseylerin de olumlu katkılarının oldukça büyük olduğunu düşünüyorum.

Sonuç olarak alışık olduğum düzenin biraz dışında, belki biraz da daha yorucu bir klinikte çalışmaktayım. Artıları ve eksileri ile tariflemeye çalıştım. Bunun subjektif bir değerlendirme olduğunu, kişilere göre ya da yaşanan tecrübelerle göre değişiklik göstereceğini ve herhangi bir bağlayıcılığı olmayacağını söylememe gerek olmadığını düşünüyorum.

HEDİYE TAŞPINAR

Bundan 28 yıl önce değerli Prof. Dr. Ali ÖZDEN hocamızın TGD yönetim kurulunda "Gastrointestinal Endoskopi Hemşireleri ve Teknisyenleri Derneği" kurulması yönünde teklif sunması ile yola çıkılan yolda, değerli hocamız Prof. Dr. Burhan Şahin ve sevgili ablamız Cennet GÜDER öncülüğünde kurulmuştur.

İlk yıllarda endoskopi hemşireleri derneğinin kurulması için karşıt görüşlerde mevcut idi. Ancak zamanla anlaşıldı ki bu iş bir ekip işi ve endoskopi

hemşiresi; gerek mesai saatleri içerisinde ve gerekse nöbetlerde fiili işlemin içerisinde önemli rollere sahip. 1998 yılında Endoskopi Ünitesi'ne başladığımda dernek henüz 2 yıllıktı. İlk Endoskopi Hemşireliği Bilimsel toplantısında TGD bizlere moderatör olarak değerli Prof. Dr. Dilek Oğuz hocamızı taltif etti.

Derneğimiz ilk kurulduğunda 20 kişiden oluşmakta idi. Zamanla derneğimiz çiğ gibi büyüdü ve şu an dernek üye sayımız 1000 kişiye ulaştı. Şimdilerde mesleki sorunlarımızın çözümleri için mevcut sosyal medya hesaplarımızdan ne yapabiliriz konuşabiliyor, mesleki kültür düzeyimizi yükseltebilmek, birlikteliğimizi güçlendirebilmek adına Türkiye'nin en ücra köşesinde çalışan meslektaşlarımıza ulaşabilmeye çalışıyoruz. Yılda bir kez bölge toplantısı ve bir kez UGH Kongresinde seminerler düzenleyerek bilgilerimizi ve bildiklerimizi paylaşıyoruz.

Derneğimizin ilk kurulduğu gün alınmış olan bir

karar var. Endoskopi Hemşireliği Sertifikasyonun sağlanması. Yıllarca bunun için uğraşıldı. Alanında nitelikli, etkin ve verimli hemşireler olsun istedik. Ancak sertifikasyonumuzun Sağlık Bakanlığı tarafından kabulü ancak 2024 yılında gerçekleşti. Gururlu muyuz evet... Şu an itibarıyla Türkiye genelinde Ankara Bilkent Şehir Hastanesi ve iki hastane daha sertifika eğitim merkezi tescilini yaptırmış ve eğitim müracaatında bulunmuş durumdadır. Birkaç koldan ilerleyerek en kısa zamanda tüm hemşirelerimizin sertifikalı endoskopi hemşireleri olmalarını hedefliyoruz. Tabi burada çıkarılan eğitim standartlarına uyan merkezlerin bir an önce başvuru yaptıktan sonra eğitim merkezi tescilini almaları ve eğitim merkezi olmaları yönünde temennimiz vardır. Ayrıca bu sertifikasyon programı için Sağlık Bakanlığının talebi üzerine USES programı hazırlamaktayız. USES'te emeği geçen meslektaşlarıma şimdiden teşekkür ediyorum.

ANILAR FOTOĞRAFLARDA YAŞAR

düzenleme kuruluna teşekkür etmek istiyoruz. Bir kongrenin gerçekleşmesi demek organizasyon komitesinden gönüllülere, konuşmacılardan katılımcılara kadar herkes, bu etkinliği unutulmaz kılmak için büyük bir özveriyle çalıştı. Siz değerli meslektaşlarımıza, okurlarımıza da gazetemizi ilgiyle takip ettiğiniz ve katkılarınızla zenginleştirdiğiniz için yürekten teşekkür ederiz. Ayrıca gazeteyi hazırlarken her aşamasında bize desteğini hiç esirgemeyen dernek koordinatörü Sinem'e de teşekkür ederiz. Bir sonraki kongrede, bilimin ışığında ilerlemeye ve üretmeye devam ederken yeniden buluşmak dileğiyle

Saygılarımızla bir sonra ki ulusal kongremizde buluşmak dileğiyle.

Kongre Gazetesi Editörleri

